

(سنبش ٨٩)

١٣١٨- عَيْن ما ليس فيه المفعول المطلق:

- (١) قلتُ في نفسي: حمداً لله على معنوياتي الحسنة في الشدائد!
(٢) اعتذرت من المجروح الذي أوقعته أنا على الأرض اعتذاراً!
(٣) أنا أتناول الطعام بقدر ما يحتاج إليه بدني فأكون سالماً دائماً!
(٤) يا بنيّتي، يجب عليك أن تجلسي أمام الكبار جلوس المؤدّبين!

(سنبش ٨٨)

١٣١٩- «المؤمنات رَهَنَ الراغبات». عين المناسب للفراغ:

- (١) يدعون / دعوة (٢) تدعون / محبة (٣) يدعون / دعوة (٤) يذكرن / ذاكرات

(سنبش ٨٨)

١٣٢٠- «عليك أن تنظر إلى أعمالك العديدة». عَيْن الخطأ للفراغ لبيان نوع الفعل:

- (١) نظراً دقيقاً! (٢) نظر الباحث! (٣) نظرة دقيقة! (٤) ناظر العاقل!

(سنبش ٨٨)

١٣٢١- «إني شاهدت أبطالاً في مباريات رياضية». عَيْن الصحيح لبيان نوع الفعل:

- (١) شهوداً! (٢) مشاهدة! (٣) مشاهداً مشتاقاً! (٤) مشاهدة لا توصف!

(سنبش ٨٦)

١٣٢٢- عَيْن المفعول المطلق:

- (١) إن لكل نعمة شكرياً! (٢) يجب علينا الشكر لله! (٣) شكراً لله تعالى! (٤) كأن في كلامك شكراً!

(سنبش ٨٥)

١٣٢٣- عَيْن المفعول المطلق:

- (١) للوالدين حق عظيم علينا فأحسنوا إليهما!
(٢) الحق أن المجاهدين ينتصرون على الأعداء!
(٣) أعط حق أخيك في كل الأحوال، أيها الولد!
(٤) إن الربيع جميل حقاً، فالطبيعة في السرور!

(سنبش ٨٥)

١٣٢٤- عَيْن المفعول المطلق:

- (١) لا نطلب منكم إلا شكرياً!
(٢) قلت لمعلمتي: شكراً على إرشادك!
(٣) الشكر للمخلوق مثل الشكر للخالق!
(٤) ملئت قلوبنا خوفاً، بعد مشاهدة هذه الحادثة!

مفعول فيه

إجماع به صفته ٣٧٥

٥ حروف جرّ و مجرور به حرف جرّ

١ تركيب اضافي (مضاف و مضافاليه)

٢ شناخت و روش پیدا کردن نقش های اصلی انواع جمله ها

٣ نقش اسم های بعد از اسم اشاره

٤ اسم های دائم الاضافه

بايد علاوه بر نکات مبّهت

مفعول فيه نکات این

مبّهت را نیز بلد باشیم

تا بتوانیم تست های

مفعول فيه را حل کنیم

جمع منابع

سراسری

(رياضی ٩٣)

١٣٢٥- عَيْن المفعول فيه:

- (١) سأحضر في الحفلة متأخراً، إن توافق!
(٢) إذا أردت أن تعمل عملاً فاعلم أن الله شاهد عليك!
(٣) أيها الإنسان؛ إلى متى يستمرّ الكبر و الغرور في نفسك!
(٤) في اليوم التالي سوف تسمع أخباراً مهمّة عن هذا الموضوع!

(رياضی ٩٢)

١٣٢٦- عَيْن المفعول فيه منصوباً:

- (١) في كلّ سنة نقضي أيام الفراغ في الحدائق العامة الواقعة في خارج المدينة!
(٢) اجتمعت عائلتي صباح اليوم في قاعة الاستقبال لزيارة جدّتي!
(٣) نحن نسعى أن نستيقظ في الصباح الباكر لنحقّق حياة سعيدة لنا!
(٤) يحاول كلّ واحد منا أن يملأ أيام فراغه بأمور مهمّة!

(رياضی ٩١)

١٣٢٧- عَيْن ما ليس فيه المفعول فيه:

- (١) لقد طرق الباب ساعات و لكن لم يفتح أحد، لأنّ البيت كان فارغاً و الأسرة كلّها قد سافرت!
(٢) اليوم أثبتت الأبحاث العلميّة أنّ الرياضة تلعب دوراً مهمّاً في صحّة الجسم و الروح!
(٣) إن أردت أن تصل إلى النجاح الكبير، فعليك أن تُخصّص ساعات كثيرة للجدّ و العمل!
(٤) كنت أتصوّر أيام شبابي أنني لو كبرت تكثّر أوقات فراغتي للمطالعة!

١٣٢٨ - عَيْنِ المفعول فيه:

- (١) على الطالب النشيط أن يطمئن بنفسه يوم الامتحان!
- (٢) إنَّ اللَّيْلَ إن كان قصيراً، لا يسمح للإنسان أن يطالع كثيراً!
- (٣) لا أنسى صباح اللَّيْلَةِ التي سهرتها، فكنت أشعر فيه بالتعب!
- (٤) كان هذا اليوم هو اليوم الخامس من بداية الأعمال الدراسية فالطلاب فرحون!

(فارغ از کشور ٩١)

١٣٢٩ - عَيْنِ علامة إعراب المفعول فيه محلّية:

- (١) ساعدي صديقتك قبل أن تتركك!
- (٢) أكبر عدوك لسانك إذا لم يكن في اختيارك!
- (٣) من لم يختف لسانه وراء قلبه فهو الجاهل!
- (٤) أطلب العلم و أتحمل مصائبه و لست نائماً أبداً!

(رياضی ٩٠)

١٣٣٠ - عَيْنِ العبارة التي فيها اسم يدلّ على مكان وقوع الفعل:

- (١) أجلسْتُ والدَّة بنتها الصَّغيرة عندها حتّى تحكي لها حكاية!
- (٢) تجعل الطيور السَّماء رائعة عند طيرانها في الغروب!
- (٣) إنَّ صديقتي إذا تكلمت معها عن مشاكلي تهتمّ بها!
- (٤) قلت لأُمِّي متى نستطيع أن نشاهد «قوس قزح»!

(رياضی ٨٨)

١٣٣١ - عَيْنِ ما ليس فيه المفعول فيه:

- (١) صرّح العلماء عن حقائق مهمّة عند بيان أبحاثهم!
- (٢) هل تتحدّثون عن أعمالكم اليوميّة باللّغة العربيّة؟
- (٣) لماذا غضبت أمام تلميذاتك، يا مربّية؟
- (٤) الغوّاص يغوص تحت البحار و معه المعدّات الحديثة!

(فارغ از کشور ٨٨)

١٣٣٢ - عَيْنِ المفعول فيه منصوباً:

- (١) أسفّاً على فقدان هذا الطالب النشيط من بين الطلاب.
- (٢) حضرنا في جلسة الامتحان قبل الموعد المقرّر.
- (٣) اقترب يوم العيد و نحن هيئنا أنفسنا للسفر.
- (٤) قضيت ساعةً واحدة في بيت أصدقائي.

(رياضی ٨٦)

١٣٣٣ - عَيْنِ ما ليس فيه المفعول فيه:

- (١) صباح يوم الجمعة عندي امتحان!
- (٢) ليالي الشتاء أطول من ليالي الربيع.
- (٣) أيام الجمعة نذهب إلى بيت جدّي.
- (٤) ليالي الشتاء نسمع ذكريات جدّتي!

(رياضی ٨٣)

١٣٣٤ - مِيز العبارة التي جاء فيها المفعول فيه منصوباً:

- (١) أنزل القرآن في شهر رمضان
- (٢) شهر رمضان شهر الصيام
- (٣) يصوم المسلمون شهر رمضان
- (٤) يحبّ المؤمنون شهر الصيام

(رياضی ٧٩)

١٣٣٥ - عَيْنِ المفعول فيه:

- (١) نُقل هذا المجروح إلى المستشفى اللَّيْلَةِ الماضية!
- (٢) منظر فريتنا جميل، و كأنّها تستيقظ في كلّ صباح!
- (٣) أمضيت اللَّيْلَةَ الماضية في بيت جدّتي!
- (٤) شاهدت الشّمس طالعة في المشرق و من وراء الجبال!

(تجربی ٩٣)

١٣٣٦ - عَيْنِ المفعول فيه:

- (١) نحن لانسى أيّام الظلم على المظلومين في بلدنا!
- (٢) منظر فريتنا جميل، و كأنّها تستيقظ في كلّ صباح!
- (٣) إنَّ الأيّام تشغلنا بأعمال كثيرة، بعضها لاتفيدنا!
- (٤) اليوم شاهدت ذا حاجة يطلب منّي المساعدة!

(تجربی ٩١)

١٣٣٧ - عَيْنِ المفعول فيه منصوباً:

- (١) من بين أصدقائك أنت أكثر اجتهداً!
- (٢) عندما وصل وقت العشاء ذهبنا كلّنا حتّى نتناول الطعام.
- (٣) مضت هذه الأيّام أيضاً و وصلنا إلى نهايتها!
- (٤) في صباح اليوم التالي ذهب الطبيب إلى عيادة مريضه.

(تجربی ٨٨)

١٣٣٨ - عَيْنِ ما ليس فيه المفعول فيه:

- (١) اليوم أكملت لكم دينكم!
- (٢) إذا جاءت الحسنات تذهب السيئات!
- (٣) أينما تذهب تجد النّصر للحقّ!
- (٤) اليوم يوم يرزقنا الله فيه نعماً كثيرة!

(تجربی ٨٧)

١٣٣٩ - عَيْنِ كلمة «يوم» ليست منصوبة:

- (١) تحسّنت حالي صباح يوم رأيتك!
- (٢) إنّ عدد الغائبين اليوم في صفّنا اثنا عشر!
- (٣) اشتاقت نفسي اليوم إلى زيارة أصدقائي كثيراً!
- (٤) الوالي يشاور أصحابه يوم الأربعاء من كلّ أسبوع!

(تجربی ٨٦)

١٣٤٠ - عَيْنِ العبارة التي تعيّن مكان وقوع الفعل:

- (١) هو الذي أرسل رسوله بالهدى.
- (٢) إذا تمّ العقل نقص الكلام!
- (٣) طلب الطّفل من أمّه أن تجلس عنده.
- (٤) البرّ أن تعمل خيراً فيه صلاحك!

(تجربی ٨٥)

(تمرين ٧٧)

- (٢) يوم العدل على الظالم أشد الأيام
(٤) وُلد أخي يوم انتصار الثورة الإسلامية

(انسانی ٩٠)

- (٢) ﴿فَالْفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا﴾
(٤) ﴿إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ﴾

(انسانی ٨٨)

- (٢) قضيت الليل و قد كنت تعباً من الأعمال اليومية!
(٤) أرجو أن تكون أيامكم بعد هذا مملوءة بالتّجّاح!

(انسانی ٨٧)

- (٢) فرأوا اليوم نتيجة كفاحهم الطويل في سبيل الله،
(٤) لذلك حبّ كلنا هذا اليوم و نحتفل فيه مسرورين!

(انسانی ٨٤)

- (٢) أصلي كلّ ليلة خلف الإمام في المسجد!
(٤) عندما تدخل الملائكة في أرض تخرج الشياطين منها!

(انسانی ٨٥)

- (٢) شاهدنا يوماً حاراً في وقت ذهبنا إلى تلك المدينة!
(٤) على الآباء و الأمّهات أن يتكلّموا مع أفراد الأسرة عند الحاجة!

(انسانی ٧٨)

- (٣) أجلس في الصف خلف زملائي (٤) أرجع إلى البيت مساءً

(انسانی ٧٧)

- (٣) حلّت الكلمة محلّها (٤) حانت لحظة الفرح

(هنر ٩١)

١٣٤١- ميّز العبارة التي ما جاء فيها مفعول فيه:

- (١) الايمان عند من يعمل بعلمه
(٣) وجدت دفتري بين كتب المكتبة

١٣٤٢- عيّن ما ليس فيه المفعول فيه:

- (١) ﴿قَمَ اللَّيْلُ إِلَّا قَلِيلًا﴾
(٣) ﴿إِنَّ فِي اخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَ النَّهَارِ آيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ﴾

١٣٤٣- عيّن ما ليس فيه المفعول فيه:

- (١) على الإنسان أن يدرك الحقائق حوله و عند علماء عصره!
(٣) إذا قصدت يوماً أن تبدأ عملاً فيجب أن تتوكّل على الله!

١٣٤٤- عيّن ما ليس فيه المفعول فيه:

- (١) ما أبصر الشباب و أسمعهم أيام الكفاح ضدّ العدو،
(٣) و سرّوا أيتاماً طويلة بسبب الوصول إلى أهدافهم السامية،

١٣٤٥- عيّن ما ليس فيه المفعول فيه:

- (١) سيبقى المؤمنون داعين للصلاح أبداً!
(٣) مازال الانسان الملتزم بعيداً عن الخمول و التكاسل!

١٣٤٦- عيّن المفعول فيه:

- (١) حان وقت الامتحان، فعليك أن تهَيّ نفسك له!
(٣) اكتسبت من معلّمي دروس الحياة فأمدحه في جميع الأيام!

١٣٤٧- ميّز العبارة التي ما جاء فيها المفعول فيه منصوباً:

- (١) أخرج من البيت في الصباح (٢) أذهب عند صديقي إلى بيته

١٣٤٨- أيّ جواب جاء فيه «مفعول فيه»؟

- (١) إغتنم وقت دراستك (٢) دخلت مجلس العلم

١٣٤٩- عيّن العبارة ليس فيها المفعول فيه:

- (١) من يأكل التفّاح في كلّ يوم ترجع الطاقة إلى جسمه سريعاً
(٢) متى تنشر النملة حبوباً كانت في باطن الأرض تحت ضوء الشمس؟
(٣) أتعلم أنّ ضوء الشمس يصل إلينا بعد ثماني دقائق على رغم بُعد مسافتها؟
(٤) اليوم يشاهد الناس في الصباح الباكر كوكباً لمدة ساعتين اثنتين في سماء مدينتهم!

١٣٥٠- عيّن ما ليس فيه المفعول فيه:

- (١) بعد ترك الحرص ستكون معيشتك راحة!
(٣) والدتك تقوم بجميع الأعمال في المنزل، فمتى تستريح!

١٣٥١- ميّز الآية الكريمة التي ما جاء فيها المفعول فيه:

- (١) اليوم أكملت لكم دينكم ...
(٣) قال الله هذا يوم ينفع الصادقين صدقهم

١٣٥٢- عيّن المفعول فيه:

- (١) شاهد الناس قبل ساعتين في سماء مدينتهم كوكباً مضيئاً!
(٣) من يأكل تفّاحة في كلّ يوم ترجع الطّاقة إلى جسمه سريعاً!

١٣٥٣- عيّن المفعول فيه منصوباً:

- (١) إنّ الليالي و الأيام تمرّ في حياة الإنسان مَرّ السحاب!
(٣) أمضيت أسبوعاً كاملاً في المناطق المختلفة من مدينة مشهد!

١٣٥٤- عيّن المفعول فيه:

- (١) إن يشأ الله يملأ للناس كلّ أيامهم بالفرح و السرور!
(٣) في الأيام الماطرة تزيّن السماء و الأرض و يتمتّع الناس بهما!

(هنر ٨٧)

- (٢) كان يوم عيد الأضحى قريباً و الناس في فرح!
(٤) أينما تكن قطرات المطر و ضوء الشّمس تحدث ظاهرة قوس قزح!

(هنر ٧٩)

- (٢) فالله يحكم بينكم يوم القيامة
(٤) و لا يكلمهم الله يوم القيامة و لا يزيّهم ...

(زبان ٩٣)

- (٢) وصف الله تعالى في القرآن تجرّي من تحتها الأنهار!
(٤) سافرن من قبل أسبوعين إلى المناطق المركزية من بلادنا!

(زبان ٩٢)

- (٢) كنت فرحة في ساعة ميلاد أخي و أقامت أمي حفلة بهذه المناسبة!
(٤) شاهدنا صورة لأستاذنا الشهيد يوم تكريم المعلّم في المراسيم!

(زبان ٩٠)

- (٢) في وراء هذه المشاكل التي شملتك سيجيء الفتح المبين!
(٤) كانت أخته قد جلست قربّه و هو يسألها بعض ما لم يفهمه من الدروس!

(زبان ۸۸)

۱۳۵۵- عَيْنِ المفعول فيه منصوباً:

- (۲) متى تصل الشمس إلى وسط السماء؟
(۴) رأيت صورة لأستاذي في يوم تكريم المعلم!

- (۱) ماذا تريد أن أخبرك عنه؟
(۳) تعلمت منك درساً لن أنساه في حياتي!

(زبان ۸۵)

۱۳۵۶- عَيْنِ الجملة التي ليس فيها المفعول فيه:

- (۲) أين السعادة في الدنيا لنبحث عنها؟
(۴) إشتراكنا في مسابقات علمية بعد الامتحانات.

- (۱) ننتظر يوم نجاحك، فهل نراه؟
(۳) تعلم الأم أولادها درس الحياة دائماً.

(زبان ۸۳)

۱۳۵۷- عَيْنِ «المفعول فيه»:

- (۲) انّ اليوم يوم الامتحان للتلاميذ
(۴) من ورائكم برزخ، فإلى أين تسيرون؟

- (۱) هو الذي خلق الليل والنهار
(۳) جلست عند صديقتي وكتبنا الواجبات

(علمی کاربردی ۸۲)

۱۳۵۸- عَيْنِ العبارة التي تعين زمان وقوع الفعل:

- (۲) نصلي صلاة الصبح قبل طلوع الشمس.
(۴) صليت صلاة الصبح في المسجد.

- (۱) خلق الله الليل والنهار.
(۳) انّ يوم الجمعة يوم العيد للمسلمين.

آزاد

(رياضی صبع ۹۱)

۱۳۵۹- مَيَزِ المفعول فيه في الآية الشريفة: «إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا»

- (۳) عند (۲) عِدَّة (۴) اثنا عشر

(رياضی عصر ۹۱)

۱۳۶۰- مَيَزِ الجواب الذي جاء فيها المفعول فيه:

- (۲) إني أحب العطلة
(۴) إني دعوت قومي ليلاً ونهاراً

- (۱) هو الذي خلق الليل والنهار
(۳) إن يوم الفضل ميقاتهم أجمعين

(پژشکی صبع ۹۱)

۱۳۶۱- في أي جملة جاء مفعول فيه؟

- (۳) جاء وقت الصلاة (۲) زرت معلّمي وقت الصلاة (۴) إن وقت الصلاة ثمين

(پژشکی عصر ۹۱)

۱۳۶۲- في أي جملة جاء مفعول فيه؟

- (۳) أغنتم أيام الشباب (۲) اليوم أكملت لكم دينكم (۴) يوم الجمعة عطلة

(پژشکی ۸۷)

۱۳۶۳- عَيْنِ العبارة التي لا يوجد فيها المفعول فيه:

- (۲) إن يوم الفصل ميقاتهم أجمعين.
(۴) ذهب إلى المسجد الليلة الماضية.

- (۱) يحاسب الانسان يوم القيامة.
(۳) أليوم أكملت لكم دينكم.

(تجربى ۸۶)

۱۳۶۴- مَيَزِ العبارة التي ما جاء فيها مفعول فيه:

- (۲) لم تكن هناك ظلمة.
(۴) يوم العدل على الظالم أشد الأيام.

- (۱) يحاسب الإنسان يوم القيامة.
(۳) الآن يغوص الإنسان في أعماق البحر.

(انسانی ۹۱)

۱۳۶۵- مَيَزِ الظرف: «يُحَاسِبُ اللَّهُ النَّاسَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

- (۳) يوم (۲) القيامة (۴) يحاسب

(انسانی ۸۹)

۱۳۶۶- مَيَزِ المفعول فيه: «ذَهَبَ نَحْوَ سُوقِ الْمَدِينَةِ وَفَقَدَ جَمَلَهُ»

- (۳) فقد (۲) المدينة (۴) نحو

(انسانی ۸۸)

۱۳۶۷- مَيَزِ المفعول فيه: «وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيُحْكَمَ بَيْنَ النَّاسِ»

- (۳) بين (۲) الكتاب (۴) ليحكم

آزمایشی سنجش

(سنجش ۹۲)

۱۳۶۸- «الليلة الماضية نمت و أنا أتذكر أياماً كنت بين الأصدقاء، فقلت: يا ليت تلك الأيام ترجع إلينا!» كم ظرفاً في العبارة؟

- (۳) ثلاثة (۲) اثنان (۴) أربعة

(سنجش ۹۱)

۱۳۶۹- عَيْنِ المفعول فيه منصوباً:

- (۲) الشمس طالعة من وراء الجبل!
(۴) أخرجوا التكبر من داخل نفوسكم!

- (۱) ليت أيامنا كلها ربيع في الطراوة!
(۳) اليوم علينا أن نثور على الظلم!

١٣٧٠- عَيِّن العبارة التي ليس فيها مفعول فيه للمكان:

- (١) ذلك البيت الذي بعد هذا الشارع هو بيتنا!
- (٣) دخلت في الصف بعد أن دخلت الأستاذة!

١٣٧١- عَيِّن المفعول فيه منصوباً:

- (١) توجه الصياد إلى البحر في الصباح الباكر!
- (٣) علينا أن لا نضيع من عمرنا لحظة لأنها لن تعود!

١٣٧٢- عَيِّن العبارة التي تعيّن زمان وقوع الفعل:

- (١) نجحت الطالبات في امتحانات هذه السنة.
- (٣) ذهبت إلى المسجد عند طلوع الشمس.

١٣٧٣- عَيِّن ما ليس فيه من المفاعيل:

- (١) نحن نفق أمام هجوم الأعداء!
- (٣) سوف تتحقّق آمالنا تحقّقاً!

١٣٧٤- عَيِّن المفعول فيه:

- (١) لا الشمس ينبغي لها أن تدرك القمر ولا الليل سابق النهار ﴿
- (٣) اليوم العاشر من شهر محرم قد سمّي عاشوراء!

١٣٧٥- عَيِّن العبارة التي تعيّن زمان وقوع الفعل:

- (١) شاركت في المسابقات العلمية مع صديقتي.
- (٣) إنّ أيام الدراسة من الأيام الجميلة.

١٣٧٦- عَيِّن المفعول فيه منصوباً:

- (١) لي مكانة خاصة عند معلّمتي.
- (٣) أخاف أيام الشيب لأنني سأكون عجوزاً.

١٣٧٧- «أجلس في الصف المدرّس حين التعلّم». عَيِّن غير المناسب للفراغ:

- (١) خلف
- (٢) عند
- (٣) أمام
- (٤) جنب

١٣٧٨- عَيِّن العبارة التي تعيّن زمان وقوع الفعل:

- (١) خلق الله الليل والنهار للإنسان.
- (٣) شاهدت هلال القمر وكان في السماء.

١٣٧٩- عَيِّن المفعول فيه منصوباً:

- (١) أذهب مع أسرتي إلى المسجد الذي يقع قرب بيتنا.
- (٣) إنّ ضاق لك رزق اليوم فليكن أن تصبري إلى غد.

١٣٨٠- عَيِّن ما ليس فيه المفعول فيه:

- (١) سنسكن قرب هذه الصحراء.
- (٣) أعداؤنا بيننا خائفون من اتّحادنا!

١٣٨١- عَيِّن ما ليس فيه المفعول فيه:

- (١) أنا تأملت في عاقبة أعمالتي لحظة واحدة.
- (٣) أجلس جانباً من شاطئ البحر وأنظر إلى أمواجه.

١٣٨٢- عَيِّن «عند» ظرفاً للزمان:

- (١) عندي أسرة ترشدني إلى الصداقة!
- (٣) كان عندنا صديق غادر نجتنبه دائماً!

١٣٨٣- عَيِّن ما ليس فيه المفعول فيه:

- (١) ﴿جاؤوا أباهم عشاءً يكون﴾
- (٣) كان الرسول (ص) دائم التأكيد على العمل بالوعد!

(سنبش ٨٩)

- (٢) الذي كان جالساً خلفك صباحاً هو أخي!
- (٤) طلبت من زميلاتي أن ينتظرن خلف باب الصف!

(سنبش ٨٩)

- (٢) ليت أيام الصبا تعود لأنها كانت رائعة كثيراً!
- (٤) في ليلة ماطرة سألني طفلي: أمّاه، أين الشمس!

(سنبش ٨٨)

- (٢) قضينا أسبوعاً كاملاً في السفر.
- (٤) اقترب يوم العيد ونحن فرحون.

(سنبش ٨٨)

- (٢) لن ننسى شجاعة الشبان في الحرب!
- (٤) يعيش البخيل في الدنيا بصعوبة!

(سنبش ٨٨)

- (٢) ﴿لا نفرّق بين أحد منهم ونحن له مسلمون﴾
- (٤) إنّ الله قد جعل لنا الليل لنسكن فيه!

(سنبش ٨٧)

- (٢) كان الطلاب ينتظرون خلف باب الصف.
- (٤) نذهب أيام الجمعة لزيارة أقرائنا.

(سنبش ٨٧)

- (٢) نكرم يوم التلميد في كلّ سنة.
- (٤) ذهبت إلى حديقة يجري من تحتها نهر جارٍ.

(سنبش ٨٦)

- (٢) أمام
- (٤) جنب

(سنبش ٨٦)

- (٢) سلّمت على أبي حين واجهته في الساحة.
- (٤) إنّ يوم الجمعة، يوم العطلة في الأسبوع.

(سنبش ٨٦)

- (٢) إقترّب يوم العيد وهيتنا أنفسنا لوروده.
- (٤) أنا و صديقاتي ندرس في المدرسة جميعاً في بعض الأحيان.

(سنبش ٨٦)

- (٢) سنصل إلى المدرسة من بعدكم.
- (٤) لن يواصل المتكاسل الطريق الصّعب أبداً!

(سنبش ٨٦)

- (٢) كلّ معلّم يطلب من تلاميذه الاستماع إلى الدرس أولاً.
- (٤) نحن وصلنا إلى مدينة أصفهان و استرحنا جميعاً في فندق.

(سنبش ٨٥)

- (٢) لا تجد هذا الكتاب إلّا عند المكتبة العامّة!
- (٤) راقب نفسك عند المعصية فإنّ الله يراها!

(سنبش ٨٥)

- (٢) يا طالبة! لا تنسي يوم الامتحان حين ترجعين!
- (٤) يجتمع الطلاب لاستماع درس القرآن خلال الصّيف.

۱۳۸۴ - عَيْنَ «لحظات» مفعولاً فيه:

- (۱) أَحَبَّ الأبطال الذين يَثْبُتون لحظات الانتصار.
(۳) إِنَّ لحظات سعادة كُلِّ شخص بيد نفسه!

(سنجش ۸۵)

- (۲) علينا أَنْ نَغتنم لحظات عمرنا دائماً!
(۴) يتوقَّف المسافرون لحظات في المحطة.

۱۳۸۵ - عَيْنَ العبارة الَّتِي لَيْسَ فيها «مفعول فيه للمكان»:

- (۱) العقاب شديد على الظالمين يوم الحساب!
(۳) أَيْهَا الناس! لا ترفعوا أصواتكم فوق صوت النبي!

(سنجش ۸۴)

- (۲) الطائر فوق الشجرة يغرَّد و يَسْرُنَا في كُلِّ الأحوال.
(۴) شاهدتُ أصدقائي في الطَّرِيق و ذهبنا جميعاً نحو المدرسة.

۱۳۸۶ - عَيْنَ المفعول فيه للزمان:

- (۱) هناك جَنَاتٌ تجري تحتها الأنهار.
(۳) صباح أحد الأيام ذهبنا إلى إحدى الغابات.

(سنجش ۸۴)

- (۲) قضينا ليلةً في مشهد المقدسة للزيارة.
(۴) اقترب يوم الجمعة و أنا سأذهب إلى بيت عمِّي.

۱۳۸۷ - عَيْنَ المفعول فيه:

- (۱) كانت عندي أمانة قيِّمة من صديقتي.
(۳) ففَتَشْتُ في كُلِّ مكان بتعب كثير و لم أجدها.

(سنجش ۸۴)

- (۲) و هي اعتمدت عليّ، لكنِّي فقدتها في المدرسة!
(۴) ففهمْتُ أَنَّ حفظ الأمانة ليس في قدرة كُلِّ أحد!

۱۳۸۸ - عَيْنَ الجملة الَّتِي لَيْسَ فيها المفعول فيه:

- (۱) أمر القاضي بأخذ السارق صباح اليوم
(۳) إِنَّ يوم الجمعة يوم العيد للمسلمين

(سنجش انسانی ۸۲)

- (۲) يَعْلَم ما بَيْنَ أيديهم و ما خَلْفهم
(۴) بَيْتُ صديقي قُرْب حديقة جميلة

حال^(۱)

اربع به صفه ۳۸۱

۵ انواع علامت‌های اعراب نصب (اصلی و فرعی)

۶ معلوم و مجهول

۷ روش پیدا کردن نقش‌های منصوب دیگر از جمله، خبر

أفعال ناقصة و یا اسم حروف مشبهة بالفعل

۸ طریقه‌ی تشخیص صفت از حال و بالعکس

۱ جامد و مشتق

۲ معرفه و نکره

۳ جمله‌ی فعلیه و روش پیدا کردن فاعل و یا نائب فاعل (مرفوع)

و مفعول به (منصوب)

۴ صفت (نعت) و شناخت و انواع آن

برای حل تست‌های
«حال» باید این
پیش‌نیازها را هم بلد
باشیم:

جمله ابزار

سراسری

۱۳۸۹ - عَيْنَ الحال:

- (۱) جعلتُ صديقتي أَمِينَةً لأُمُوري الشخصية لأختبرها!
(۳) إِلَهي؛ أعطني فرحاً لا أغفل عن تعبدك و طاعتك!

(فاز از کشور ۹۲)

- (۲) تناولت لقمة من الطعام ثم خرجت من البيت خروجاً!
(۴) قمت للإجابة عن الدرس مؤدباً ثم جلست بإذن المعلم!

۱۳۹۰ - عَيْنَ العبارة الَّتِي تَبَيَّن حالة الفاعل:

- (۱) إِنَّ الأنبياء يهدون الناس ضالِّين!
(۳) نَبَّهْتُه أَنَّهُ نادماً من عمله السيئ!

(رياضی ۹۱)

- (۲) إستيقظت الطفلة من النوم قلقة!
(۴) لأُساعد إخواني المسلمين مظلومين!

۱۳۹۱ - عَيْنَ ما لَيْسَ فيه الحال:

- (۱) لماذا تتكاسل في دراستك محزوناً؟!
(۳) كيف يمدح هذا الشاعر الحكام الظالمين متملقاً؟!

(فاز از کشور ۹۱)

- (۲) لم يكن الضيف يستطيع أن يبقى في المدينة منتظراً!
(۴) هذا رأي صحيح غير أن كثيراً من الطلاب لا يوافقون عليه!

۱۳۹۲ - عَيْنَ صاحب الحال فاعلاً:

- (۱) أخذتُ الكتب من المكتبة سريعاً!
(۳) يحاسب المخطئ خائفاً!

(رياضی ۹۰)

- (۲) رأيت الضيوف في الغرفة جالسين!
(۴) دعوت أقرائي شاكرين!

۱۳۹۳ - عَيْنَ الصحيح في أسلوب الحال:

- (۱) أَعْدَاؤُنَا المشركون فَرَّوْا مذعورون!
(۳) أَعَفُّ عن المخطئ منصرف عن خطئهِ!

(رياضی ۸۹)

- (۲) المؤمن يعتصم بحبل الله خاضعاً له!
(۴) علينا أَنْ نبتعد عن الكذب عالمون بقبحه!

۱- مبحث جمله حالیه از کتاب درسی سوم دبیرستان سال (۹۲ - ۹۳) به بعد حذف شده است بنابراین تست‌های این مبحث در این جا با توجه به حذف شدن مبحث جمله حالیه با کمی تغییر در اختیاراتان قرار می‌گیرد.

مفعول فیه

بدانیم	بشناسیم
<p>– برخی از ظرف‌ها (قیدهای زمان و مکان) دائم‌الاضافه هستند مانند (قبل، بعد، عند، فوق، تحت، أمام) و برخی دیگر دائم‌الاضافه نیستند (الیوم، صباح، لیل، مساء، ساعة)</p> <p>– همه‌ی اسم‌های دائم‌الاضافه ظرف نیستند مانند: «کلّ»</p> <p>– فاعل و نائب فاعل کاملاً مانند یکدیگر پیدا می‌شوند و فقط در معلوم یا مجهول بودن فعل متفاوت هستند و این دو هرگز قبل از فعل نمی‌آیند.</p> <p>● (الف) روش پیدا کردن فاعل (و نائب فاعل):</p> <p>– ضمیر بارز: ماضی همه‌ی صیغه‌ها به‌جز مفرد غایب (۱ و ۴) و مضارع همه صیغه‌ها به‌جز مفرد غایب (۱ و ۴) للمخاطب (۷) و متکلم‌ها (۱۳ و ۱۴)</p> <p>– ضمیر مستتر: الف واجب الاستتار (مضارع: أنت، أنا، نحن مستتر) (ب) جایز الاستتار (مفرد غایب (هو / هي) اگر قبل فعل مرجع داشتند).</p> <p>– اسم ظاهر: اگر قبل فعل مفرد غایب (ماضی و مضارع) برای (هو / هي) مرجع پیدا نکردیم فاعل آن‌ها اسم ظاهر است.</p> <p>● (ب) اگر فعل متعدی باشد دنبال مفعول به نیز بگردیم که سه نوع است:</p> <p>– ضمایر منفصل منصوبی (إياه، إياهما ... إياك، إياكما ...)</p> <p>– ضمایر متصل نصبی (ه، هما، هم ... كُ، كُما، کم ...) اگر به آخر فعل متصل شوند.</p> <p>– اسم ظاهر: اسم منصوبی که پس از فعل متعدی و غالباً پس از فاعل می‌آید.</p> <p>● (ج) اسم أفعال ناقصة (کان، لیس، صار، أصبح، مادام) مانند فاعل پیدا می‌شود و خبرش (منصوب) مانند خبر جمله اسمیه.</p> <p>● (د) اسم حروف مشبّهة بالفعل (إنّ / أنّ / كأنّ / لكنّ / ليت / لعلّ) اگر ضمیر متصل به آن‌ها نباشد اسم ظاهر است و خبرشان مانند جمله اسمیه پیدا می‌شود.</p> <p>● (ه) اسم اگر مجرور به حرف جرّ باشد هرگز نقش دیگری نمی‌گیرد مگر این‌که جار و مجرور با هم (شبه جمله) خبر جمله اسمیه شود.</p> <p>● (و) مضاف بودن نقش محسوب نمی‌شود و مضاف می‌تواند نقش‌های دیگر (فاعل، مفعول به، مفعول فیه، مفعول مطلق و ...) شود ولی مضاف‌الیه همیشه مجرور است.</p> <p>● (ز) اسم اشاره (هذا ...) اسم موصول (من، ما، الذي ...) ضمایر و اسم استفهام (متی، أين) اسم شرط (إذا، اینما) اعراب محلی دارند.</p> <p>● (ح) نباید نقش‌های منصوب دیگر را مانند (مفعول به، اسم حروف مشبّهة بالفعل، خبر أفعال ناقصة و ...) و یا حتی نقش‌های دیگر مانند (فاعل، مبتدا، خبر، مضاف‌الیه، مجرور به حرف جرّ و ...) را با مفعول فیه منصوب اشتباه گرفت.</p>	<p>● ۱- ترکیب اضافی: مضاف و مضاف‌الیه</p> <p>– مضاف هرگز (ال) و تنوین نمی‌گیرد و اگر مثنی یا جمع مذکر سالم باشد (ن) از آخرش حذف می‌شود همچنین اسم‌های مبنی مضاف نمی‌شوند.</p> <p>– مضاف‌الیه همیشه مجرور است.</p> <p>– برخی از اسم‌ها، دائم‌الاضافه (همیشه مضاف) هستند: کلّ، قبل، بعد، مع، فوق، تحت، بین، أمام، خلف ...</p> <p>● ۲- نقش‌های اصلی</p> <p>– جمله فعلیه (لازم): فعل + فاعل (مرفوع)</p> <p>– جمله فعلیه (متعدی): فعل + فاعل (مرفوع) + مفعول به (منصوب)</p> <p>– جمله فعلیه (مجهول): فعل مجهول + نائب فاعل (مرفوع)</p> <p>– جمله اسمیه: مبتدا (مرفوع) + خبر (مرفوع)</p> <p>– أفعال ناقصة بر سر جمله اسمیه: أفعال ناقصة + اسم أفعال ناقصة (مرفوع) + خبر أفعال ناقصة (منصوب)</p> <p>– حروف مشبّهة بالفعل بر سر جمله اسمیه: حروف مشبّهة بالفعل + اسم حروف مشبّهة (منصوب) + خبر حروف مشبّهة (مرفوع)</p> <p>– «لا» نفی جنس بر سر جمله اسمیه: لا (نفی جنس) + اسم لا نفی جنس (مبنی بر فتح محلاً منصوب) + خبر لا نفی جنس (مرفوع)</p> <p>● ۳- جار و مجرور</p> <p>– مهم‌ترین حروف جرّ (جار): بِ (با، بوسیله) / كَ (همانند) / لِ (برای) / وَ (سوگند به) / مِنْ (از) / فِي (در) / أَلِ (به، به‌سوی) / عَلِ (بر، بر روی) / عَنْ (از) / حَتَّى (تا) و ...</p> <p>– اسمی که بعد از حروف جرّ می‌آید = مجرور به حرف جرّ</p>

مفعول‌فیه

تعریف مفعول‌فیه

یکی دیگر از نقش‌های فرعی جمله در زبان عربی مفعول‌فیه می‌باشد. این نقش، اسم منصوبی است که نشان‌دهنده‌ی زمان یا مکان وقوع فعل یا جمله می‌باشد که معادل قید زمان و مکان فارسی است، مانند:

ربّ اَنّی دعوتُ قومی لیلاً و نهراً

زمان وقوع فعل

حینَ نبتَعِدُ عَنْ أَضواءِ المدینةِ ...

زمان وقوع فعل

کلماتی که بر مکان یا زمان دلالت دارند از قبیل: «قبل، بعد، یوم، صباح، لیل، نهار، فوق، أمام (روبه‌رو)، تحت، عند، وراء (پشت‌سر)، هناك (آنجا)، این (کجا) و ...» می‌توانند مفعول‌فیه واقع شوند.

جئتُ إلى المدرسةِ صباحاً صبح به مدرسه آمدم. ذهبْتُ اليومَ إلى البيتِ امروز به خانه رفتم.

❶ في أيّ عبارةٍ ما جاء المفعول فيه؟ (آزاد ریاضی ۷۷)

(۱) في ليالي الخريف يمتدّ نهر المجرة فوق رؤوسنا

(۲) و في الفضاء ظاهرة عجيبة حقّاً

(۳) إنّ نهر المجرة لا ينتهي عند نهاية الأفق

(۴) خرج الرجل إلى الدكان صباحاً

گزینہ ۱: در گزینہ ۱ «فوق» (بالای) مکان وقوع فعل را نشان می‌دهد و مفعول‌فیه است. در گزینہ ۲ «حقّاً» مفعول مطلق برای فعل محذوف است و دلالتی بر زمان یا مکان ندارد. در گزینہ ۳ «عند» (نزد) مکان را نشان می‌دهد و در گزینہ ۴ «صباحاً» زمان وقوع فعل را نشان می‌دهد و هر دو مفعول‌فیه هستند.

بررسی ویژگی‌های مفعول‌فیه

الف) نشان‌دهنده‌ی مکان یا زمان وقوع فعل یا جمله: فعل

این اسم از بین کلماتی انتخاب می‌شود که در معنای خود دلالت بر مکان یا زمان داشته باشند:

- ۱- اسم‌هایی که غالباً با مضاف‌الیه به‌کار می‌روند؛ مانند: قبل، بعد، تحت، بین، فوق، أمام، وراء، عند، مَدَى (در طول)، أثناء، حَوْلَ، نَحْوَ، حینَ، قَرَبَ، جنب و ...
- ۲- اسم‌هایی که مبنی هستند اما معنای زمان یا مکان می‌دهند؛ مانند: إذا، أينَ، أَيْمَناً (هرجا)، مَتَى، الآنَ، أمسَ، لَمَّا (برسر ماضی و به‌ندرت مضارع) و ...
- ۳- اسم‌هایی که به‌صورت مستقل به‌کار می‌روند و معنای زمان می‌دهند، که به‌صورت مفرد، مثنی یا جمع نیز به‌کار می‌روند: یوم، لیل، صباح، نهار، شهر، ساعة، لحظة، دائم، أبد، مدّة، وقت، زمان، غد و ...

❶ ما هو إعراب «حین» و «لیلاً» في عبارة «و حین نبتَعِدُ لیلاً مِنْ أَضواءِ المدینةِ نستطیعُ أن نرى قوساً بیضاء»؟

(۱) مفعول فیه - مفعول فیه (آزاد ریاضی و تجربی ۷۳ و سراسری هنر ۷۷)

(۲) مفعول فیه - مفعول له

(۳) مفعول - مفعول فیه

(۴) مبتدأ - مفعول فیه

گزینہ ۱: در این عبارت هم «حین» (هنگامی‌که) و هم «لیلاً» (شب هنگام) مفعول‌فیه هستند.

❷ یک عبارت می‌تواند بیش از یک ظرف یا مفعول‌فیه داشته باشد مانند همین عبارت که هر دو مفعول‌فیه برای زمان هستند و یا مانند عبارت

زیر که یک مفعول‌فیه برای زمان و یکی برای مکان دارد:

توقّفَ الرجلُ لحظةً عندَهم.

ظرف زمان ظرف مکان

ب) انواع مفعول‌فیه یا ظرف:

مفعول‌فیه همان‌طور که بیان شد، گاهی زمان و گاهی مکان وقوع فعل را نشان می‌دهد. این مطلب از معنای اسمی که مفعول فیه است مشخص می‌گردد مثلاً «حینَ، یومَ و مَتَى» دلالت بر زمان و «قَرَبَ، جنبَ، أينَ» دلالت بر مکان دارند.

نکته‌ی قابل توجه این‌که برخی از این اسم‌ها با توجه به مضاف‌الیه خود، معنای زمان یا مکان می‌دهند:

جلسْتُ عندک نزد تو نشستم (عند: مکان) ذهبْتُ عند الغروب هنگام غروب رفتم (عند: زمان)

❶ عین العبارة التي فيها اسم يدلّ على زمان وقوع الفعل: (سراسری زبان ۸۶)

(۱) ربّنا! هب لنا ما نحتاج إليه إذا سألناک!

(۲) ليس قرب بيتنا جبل إلا هذا التلّ الزملي!

(۳) دعت أمّ صديقتي كلّ زميلاتي للاشتراك في الحفلة.

(۴) كان بين الأطباء اختلاف حول معالجة هذا المريض.

گزینہ ۱: «إذا» به معنای (هنگامی‌که) دلالت بر زمان دارد. در گزینہ ۲ «قرب» (نزدیک) دلالت بر مکان دارد. در گزینہ ۳ «في الحفلة» (در جشن) جار و مجرور است و دلالت بر مکان دارد و در گزینہ ۴ «بین» و «حول» دلالت بر مکان دارند.

ج) منصوب بودن:

۱- علائم نصب مفعول فیه:

الف: مفعول فیه گاهی منصوب به اعراب اصلی است:

با فتحه: اليوم اكملت لكم دينكم.با تنوین: جاؤوا أباهم عشاءً يبيكون.

ب: مفعول فیه گاهی دارای اعراب فرعی است:

تَوَقَّفَ المسافرونَ لحظات.

منصوب به اعراب فرعی كسره

ذهبتُ أسبوعين إلى مشهد.

منصوب به اعراب فرعی «ياء»

ج: مفعول فیه گاهی دارای اعراب تقدیری است:

لم يكذب هذا الرجل مدى الحياة.

تقدیراً منصوب

د: مفعول فیه گاهی دارای اعراب محلی است:

إذا تمَّ العقل نقص الكلام.

محلاً منصوب

۲- تفاوت با سایر منصوبات:

مفعول فیه در همه‌ی انواع خود هرچند منصوب است، اما نباید آن را با منصوبات دیگر اشتباه گرفت خصوصاً این‌که مفعول فیه یا ظرف در همه جای جمله ظاهر می‌شود حتی در ابتدای آن. برای روشن‌تر شدن این مطلب و اشتباه نگرفتن مفعول فیه یا ظرف با سایر منصوبات از راه حلّ زیر استفاده می‌کنیم:

الف: در مورد دو گروه اول (۱) و (۲) که در قسمت‌های قبل ذکر کردیم باید گفت، هرچا آن‌ها را دیدید حتماً مفعول فیه هستند، مگر این‌که قبل از آن‌ها حرف جرّ آمده باشد. یعنی دو گروه زیر:

- اسم‌های دائم الإضافة: عند، قبل، بعد، فوق، تحت، أمام، بین، حول (پیرامون)، وراء، نحو (به سمت)، قرب، جنب، أثناء، خلال، طول، مدى و ...

جاستُ عندك ذهبٌ من عندك. (چون حرف جرّ قبل از آن آمده است مفعول فیه منصوب نیست.)

- ظروف مبنی: أين، متى، أينما، إذا، هنا، هناك، أمس، الآن، لما (بر سر ماضی) ...

جلستُ هناك^(۱) ذهبٌ من هناك. (چون حرف جرّ قبل از آن آمده است مفعول فیه منصوب نیست)

بنابراین در هنگام حلّ تست ابتدا به سراغ دو گروه بالا بروید، زیرا با دقت در این مطلب، بسیاری از تست‌ها حل می‌شود یا گزینه‌هایی رد می‌شود.

(سراسری ریاضی ۸۴)

عین ما لیس فیه المفعول فیه:

(۱) أين معزّ الأولياء و مذلّ الأعداء؟!

(۲) إذا دعيت إلى مجلس كريم فاستجب!

(۳) ألا تحب أن ترجع أيام الدراسة؟!

(۴) متى تستيقظ من نوم الجهل، أيها الغافل؟!

گزینه‌ی (۳): با توجه به آن‌چه در بالا گفتیم، «أين» در گزینه‌ی (۱)، «إذا» در گزینه‌ی (۲) و «متى» در گزینه‌ی (۴)، چون با حرف جرّ نیامده‌اند، مفعول فیه هستند، گزینه‌ی (۳) جواب خواهد بود. یعنی با ردّ گزینه به جواب رسیدیم. «الأيام» در گزینه‌ی (۳) حتماً مفعول فیه نیست و نقش دیگری دارد که درباره‌ی آن توضیح خواهیم داد. این کلمه فاعل «ترجع» است.

ترجمه‌ی گزینه‌ی (۳): آیا دوست نداری روزهای درس خواندن باز گردد؟

ب: در مورد گروه سوم (۳) که در قسمت‌های قبل ذکر کردیم باید گفت که این کلمات می‌توانند هم نقش مفعول فیه بگیرند و هم بسیاری از نقش‌های دیگر. این اسم‌ها ظروف متصرف هستند و غالباً مستقل به‌کار می‌روند؛ مانند:

- يوم، أيام، ليل، ليالي، لحظة، لحظات، وقت، أوقات، سنة، سنوات، ساعة، ساعات، أسبوع، دائم، شهر و ...

در این مورد باید دقت کرد که این طرف‌ها جزء ارکان اصلی جمله نباشند، یعنی با حذف آن‌ها، معنای جمله ناقص نشود و مفهوم کلی حفظ گردد. مثال‌های زیر را بخوانید و دقت کنید کلمه‌ی «يوم» که معمولاً به عنوان «مفعول فیه» به‌کار می‌رود در هیچ‌یک از عبارات زیر «مفعول فیه» نیست زیرا یکی از ارکان اصلی جمله است و با حذف آن جمله ناقص می‌گردد:

۱- این دو گروه اول گاهی می‌توانند خبر از نوع شبه‌جمله و محلاً مرفوع باشند که در این صورت درجملات اسمیه به کار می‌روند.

الف) ارکان جمله‌ی فعلیه:

- ۱- فاعل: جاءَ یومُ الجُمعةِ. (یوم: فاعل و مرفوع)
- ۲- نائب فاعل: ذَکَرَ یومُ الجُمعةِ. (یوم: نائب فاعل)
- ۳- مفعول‌به: رأیتُ یومَ الجُمعةِ. (یوم: مفعول‌به)

- روز جمعه آمد.
- روز جمعه یاد شد.
- روز جمعه را دیدم.

ب) ارکان جمله‌ی اسمیه:

- ۱- مبتدا: یومٌ لك و یومٌ علیك. (یوم: مبتدا)
- ۲- خبر: هذا یومٌ ینفع الصادقین صدقهم. (یوم: خبر)
- ۳- اسم نواسخ: إنَّ یومَ الفصل كان میقاتهم. (یوم: اسم إن)
- ۴- خبر نواسخ: إنَّ یومَ الجمعة یومٌ عید. (یوم: خبر ان)
- ۵- اسم «لا» ی نفی جنس: لا یومٌ کیومك. (یوم: اسم لا)

- روزی برای تو و روزی علیه توست.
- این روز سود رساندن راستی به راستگویان است.
- همانا روز جدایی وعده‌گاه آنان بود (است).
- به‌درستی روز جمعه روز عید است.
- زمان وعده‌ی آن‌ها روز جمعه بود.
- هیچ روزی همانند روز تو نیست.

(آزاد (یاضی ۷۹ و هنر ۸۰)

عین ما لیس فیه المفعول فیه؟

- ۱) سل عن الرفیق قبل الطریق.
- ۲) ﴿و ماتدری نفسُ ماذا تكسبُ غداً﴾

- ۲) یوم الجمعة یوم مبارک.
- ۴) یحاسب الله الناس یوم القيامة علی أعمالهم.

گزینہ (۲): در گزینہ (۱) «قبل» حتماً مفعول‌فیه است چون قبل از آن حرف جرّ نیامده است. در گزینہ (۲) «یوم» اول مبتدا و «یوم» دوم خبر است و نمی‌تواند مفعول‌فیه باشد. در گزینہ (۳) «غداً» (فردا) مفعول‌فیه برای زمان است. در گزینہ (۴) «یوم» پس از همه‌ی نقش‌های اصلی یعنی فعل و فاعل و مفعول آمده است و هیچ‌یک از نقش‌های اصلی جمله را ندارد پس مفعول‌فیه است.

(آزمایشی سنه ۸۲)

عین المفعول فیه منصوباً:

- ۱) فَتَشَتْ کثیراً فوجدتُ کتابی فی المكتبة
- ۳) عقابٌ یوم الحساب شدیداً علی الظالمین

- ۲) هناك طالباتٌ فی المدارس و الجامعات یجتهدن کثیراً
- ۴) ذهبنا الی المسجد فی الصباح

گزینہ (۲): در گزینہ (۲) «هناك» جزء کلماتی است که اگر حرف جرّ نداشته باشد حتماً مفعول‌فیه است پس جواب همین گزینہ می‌باشد. در گزینہ (۱) «فی المكتبة» جار و مجرور است و نمی‌تواند مفعول‌فیه منصوب باشد. در گزینہ (۳) «یوم» مضاف‌الیه برای کلمه‌ی «عقاب» و مجرور است و نمی‌تواند مفعول‌فیه باشد. در گزینہ (۴) «فی الصباح» و «إلی المسجد» نیز جار و مجرور هستند و نمی‌توانند مفعول‌فیه باشند.

نکته: با توجه به سؤال قبل مفعول‌فیه منصوب علاوه بر این‌که نباید از نقش‌های اصلی جمله باشد، نباید نقش دیگری چون جار و مجرور و مضاف‌الیه نیز داشته باشد زیرا در این‌صورت مجرور است و نمی‌تواند مفعول‌فیه منصوب باشد.

توجه: برای این‌که مفعول‌فیه را از بین کلمات گروه آخر راحت‌تر تشخیص دهیم بهتر است هر سه نکته‌ی زیر در ذهنمان باشد:

۱- مفعول‌فیه چون نشان‌دهنده‌ی زمان و مکان وقوع فعل است یعنی فعل «در» آن زمان یا «در» آن مکان انجام می‌پذیرد، در تقدیر (یعنی در معنا) دربرگیرنده‌ی معنای «فی» (در) می‌باشد. به این معنا که فعل در آن مکان یا زمان انجام گرفته است و اگر متضمن این معنا نباشد، نقش دیگری در جمله ایفا می‌کند. البته دقت کنید که اگر لفظ «فی» در ظاهر کلام پدیدار شود، مفعول‌فیه، منصوب نیست و در جمله به عنوان مجرور به حرف جر نقش ایفا می‌کند: یصوم المؤمن شهر رمضان: مؤمن در ماه رمضان روزه می‌گیرد.

۲- می‌توانید از عبارت پرسید: کی یا کجا؟ مؤمن کی روزه می‌گیرد: در ماه رمضان

۳- نقش دیگری نداشته باشد (از ارکان جمله نباشد)

نکته: هنگامی‌که اسمی مانند «یوم» یا هر اسم دیگری که می‌تواند مفعول‌فیه باشد در ابتدای جمله بیاید گاهی مفعول‌فیه و گاهی مبتدا است. برای تشخیص این مطلب علاوه بر آن‌چه گفتیم از روش زیر نیز استفاده می‌کنیم:

- غالباً اگر: یوم ... + فعل: مفعول‌فیه
- غالباً اگر: یوم ... + اسم: مبتدا
- یوم الجمعة سافرتُ إلی مشهد.^{۱)}
- یوم الجمعة مبارک.

(علمی کاربردی ۸۱)

عین الجملة الّتی جاء فیها «مفعول فیه» منصوباً:

- ۱) الیوم هو الیوم الّذی أرجع الی بیتی ۲) جلست مدّة طویلة لزیارتك ۳) ما رأینا زمیلنا من زمن طویل ۴) یحبّ صدیقنا یوم الجمعة
- گزینہ (۲):** در گزینہ (۱) با توجه به این‌که پس از «الیوم» در جمله اسم آمده است، «الیوم» به‌ترتیب مبتدا و خبر است. در گزینہ (۲)، «مدّة» مفعول‌فیه و «طویلة» صفت آن می‌باشد. در گزینہ (۳) «من زمن» جار و مجرور و در گزینہ (۴) «صدیق» فاعل و «یوم» مفعول‌به می‌باشد.

۱- به‌ندرت: یوم ... + فعل: مبتدا (با توجه به ترجمه) یوم الجمعة جاء.

۱۳۲۵ ۲ «إذا» در این گزینه مفعول فیه و محلاً منصوب است. دقت کنید در سایر گزینه‌ها «الحفلة»، «متی» و «اليوم» مجرور به حرف جرّ هستند و نمی‌توانند مفعول فیه باشند.

۱۳۲۶ ۲ «أَيَّام» در گزینه‌ی (۱) مفعول به برای فعل «نقضي» می‌باشد (روزهای فراغت را می‌گذرانیم)، در گزینه‌ی (۳) «الصباح» مجرور به حرف جرّ و در گزینه‌ی (۴) «أَيَّام» مفعول به برای فعل «يملأ» است. (که پر کند روزهای فراغت را)؛ اما در گزینه‌ی (۲) «صباح» مفعول فیه است. (صبح امروز خانواده‌ام جمع شدند ...)

۱۳۲۷ ۳ مفعول فیه در سایر گزینه‌ها عبارتند از:

(۱) ساعات ... (۲) اليوم ... (۳) أَيَّام ...
«ساعات» در گزینه‌ی (۳) مفعول به است:

ترجمه عبارت: ... پس باید ساعت‌های زیادی را به تلاش و کار اختصاص بدهی!

۱۳۲۸ ۱ در گزینه‌ی (۲) «اللَّيْل» اسم «انّ»، در گزینه‌ی (۳) «صباح» مفعول به برای «أُنسى» و «اللَّيْلَة» مضاف الیه و در گزینه‌ی (۴) «هذا» اسم کان، «اليوم» تابع «هذا» و «اليوم» خبر کان می‌باشد.

۱۳۲۹ ۲ به مفعول فیه‌های عبارت‌ها و نوع اعراب آن‌ها توجه کنید:

(۱) قبل: منصوب به فتحه (۲) إذا: منصوب محلاً

(۳) وراء: منصوب به فتحه (۴) أبداً: منصوب به فتحه (تنوین نصب)

۱۳۳۰ ۱ در گزینه‌ی (۱) «عند» با توجه به مضاف الیه یعنی «عندها» (نزد او) ظرف مکان است، اما در گزینه‌ی (۲) «عند» با توجه به مضاف الیه یعنی «عند طيرانها» (هنگام پرواز آن‌ها)، ظرف زمان است. در گزینه‌های (۳) و (۴) «إذا» و «متی» ظرف زمان هستند.

۱۳۳۱ ۲ با توجه به این‌که در گزینه‌ی (۱)، (۳) و (۴)، قبل از «عند»، «أمام» و «تحت» حرف جرّ نیامده است، این کلمات حتماً مفعول فیه هستند. اما در گزینه‌ی (۲) «اليومية» صفت است. («اعمالکم اليومية» یعنی «کارهای روزانه شما»)

۱۳۳۲ ۲ در گزینه‌ی (۱) «بين» مجرور به حرف جرّ، در گزینه‌ی (۳) «يوم» فاعل و در گزینه‌ی (۴) «ساعة» مفعول به است، زیرا «قضيت» (گذراندم) فعل متعدی است و نیازمند مفعول می‌باشد. اما در گزینه‌ی (۲) «قبل» حرف جرّ ندارد و حتماً مفعول فیه است.

۱۳۳۳ ۲ در گزینه‌های (۱)، (۳) و (۴) «صباح»، «عند»، «أَيَّام»، و «ليالي» مفعول فیه هستند. اما در گزینه‌ی (۲) «ليالي» اَوّل مبتدا و «أطول» خبر است. «ليالي» دوم در این گزینه مجرور به حرف جرّ است.

۱۳۳۴ ۳ در گزینه‌ی (۱) «شهر» مجرور به حرف جرّ، در گزینه‌ی (۲) «شهر» به ترتیب مبتدا و خبر و در گزینه‌ی (۴) «شهر» مفعول به می‌باشد. اما در گزینه‌ی (۳) «شهر» معنای قید زمان می‌دهد. ترجمه‌ی گزینه‌ی (۳): مسلمانان در ماه رمضان روزه می‌گیرند.

۱۳۳۵ ۱ در سایر گزینه‌ها به ترتیب: در گزینه‌ی (۲) «صباح» مضاف الیه و مجرور، در گزینه‌ی (۳) «اللَّيْلَة الماضية» مفعول به و منصوب و صفت و در گزینه‌ی (۴) «وراء» مجرور به حرف جرّ می‌باشد بنابراین هیچ‌کدام مفعول فیه نمی‌باشند.

۱۳۳۶ ۴ «اليوم» در ابتدای جمله و پس از آن فعل آمده است. پس «اليوم» مفعول فیه می‌باشد.

«أَيَّام» در گزینه‌ی (۱) مفعول به، «اليوم» در گزینه‌ی (۲) تابع اسم اشاره و در گزینه‌ی (۳) «الأيَّام» اسم «انّ» می‌باشد.

۱۳۳۷ ۲ «عند» در این گزینه حرف جرّ ندارد پس حتماً مفعول فیه منصوب است. در گزینه‌ی (۱) «بين» مجرور به حرف جرّ و «اجتهاداً» تمییز، در گزینه‌ی (۳) «هذه» فاعل و «الأيَّام» تابع آن و در گزینه‌ی (۴) «في صباح» جار و مجرور است.

۱۳۳۸ ۴ در این گزینه «اليوم» مبتدا و «يوم» خبر است. در سایر گزینه‌ها «اليوم»، «أَيَّام» (هرجا) و «إذا» (هرگاه) مفعول فیه است.

۱۳۳۹ ۱ «يوم» در گزینه‌ی (۱) مضاف الیه برای «صباح» و مجرور است. در سایر گزینه‌ها «يوم» مفعول فیه و منصوب است.

۱۳۴۰ ۳ «عند» در این گزینه مفعول فیه برای مکان و منصوب است. «يوم» در این عبارت مبتدا می‌باشد. در گزینه‌ی (۱) «عند»، در گزینه‌ی (۳) «بين» و در گزینه‌ی (۴) «يوم» مفعول فیه است.

نکته مفعول فیه در بسیاری موارد به همراه مضاف الیه به کار می‌رود. اما نقش اصلی «مفعول فیه بودن» را کلمه‌ی «مضاف» که منصوب است به عهد دارد نه مضاف الیه. جِئْتُ وَقْتُ الغروب مفعول فیه مضاف الیه
ذهبتُ يَوْمَ الجمعة مفعول فیه مضاف الیه

۱۳۴۲ ۳ «اللَّيْل» در گزینه‌ی (۳) مضاف الیه و «النهار» معطوف است. مفعول فیه در سایر گزینه‌ها عبارتند از:

(۱) اللَّيْل (۲) بين (۴) عند

۱۳۴۳ ۲ در گزینه‌ی (۱) «حول» و «عند»، در گزینه‌ی (۳) «إذا» و در گزینه‌ی (۴) «بعد» چون حرف جرّ ندارند حتماً مفعول فیه هستند. در گزینه‌ی (۲) «اللَّيْل» بعد از فعل متعدی «قضيت» (گذراندم) آمده و مفعول به است. در این عبارت «هذا» مفعول «نُحِبّ» و «اليوم» تابع آن (عطف بیان)^(۱) می‌باشد.

۱۳۴۵ ۳ در این عبارت «بعيداً» خبر «ما زال» می‌باشد.^(۲) در سایر گزینه‌ها «أبداً»، «كل ليلة»، «خلف» و «عند» مفعول فیه هستند.

۱۳۴۶ ۴ «وقت» در گزینه‌ی (۱) فاعل است برای فعل «حَانَ»، «يوماً» در گزینه‌ی (۲) مفعول «شاهدنا» و «وقت» در همین گزینه مجرور به حرف جرّ می‌باشد. «الأيَّام» در گزینه‌ی (۳) مضاف الیه و مجرور است اما در گزینه‌ی (۴) «عند» مفعول فیه و منصوب است.

ترجمه‌ی گزینه‌ی (۴): بر پدران و مادران است که هنگام نیاز با افراد خانواده صحبت کنند.

۱۳۴۷ ۱ در این گزینه هر دو کلمه‌ی «البیت» و «الصباح» مجرور به حرف جرّ شده‌اند و مفعول فیه منصوب نیستند.

۱۳۴۸ ۳ ترجمه‌ی گزینه‌ها:

(۱) وقت مطالعات را غنیمت شمار. (وقت: مفعول به) (۲) داخل مجلس علم شدم. (مجلس: مفعول به)

(۳) کلمه در جایگاهش جای گرفت. (محل: مفعول فیه)

(۴) لحظه‌ی شادی فرا رسید (لحظة: فاعل)

نکته «دخل» به معنای «داخل شد» در زبان عربی فعلی متعدی است و جایی که داخل آن می‌شوند، «مفعول به» به حساب می‌آید، یعنی در این جا «مجلس» مفعول به، به حساب می‌آید.

نکته کلمات مشتق اسم زمان و مکان که بر وزن «مَفْعَل» و «مَفْعِل» ساخته می‌شوند، می‌توانند به عنوان ظرف مکان و زمان در جمله نقش بگیرند. در گزینه‌ی (۳) «محل» اسم مکان است و در جمله نقش ظرف مکان را برعهده دارد.

۱۳۴۹ ۱ در گزینه‌ی (۱) «يوم» مضاف الیه برای «كلّ»، می‌باشد. در سایر گزینه‌ها «متی»، «تَحْتَ»، «بعد» و «اليوم» مفعول فیه هستند.

۱۳۵۰ ۲ در این گزینه «يوم» اسم «کان» و «عید» مضاف الیه آن است. در سایر گزینه‌ها، «بعد»، «متی»، «أَيَّام» مفعول فیه‌اند، زیرا قبل خود حرف جرّ ندارند.

۱۳۵۱ ۳ در این گزینه «هذا» مبتدا و «يوم» خبر می‌باشد. اما در سایر گزینه‌ها «يوم» نشان‌دهنده‌ی زمان وقوع فعل است.

نکته بعد از اسم اشاره، اسم معرب بدون «ال» خبر است. هذا کتاب خبر هذا يوم العيد خبر

۱۳۵۲ ۱ در گزینه‌ی (۲) «تحت» مجرور به حرف جرّ، در گزینه‌ی (۳) «يوم» مضاف‌الیه برای «کلّ» و در گزینه‌ی (۴) «قبل» مجرور به حرف جرّ می‌باشند و مفعول فیه نیستند ولی «قبل» در گزینه‌ی (۱) قبلش حرف جرّ نیست و مفعول فیه می‌باشد.

۱۳۵۳ ۴ در گزینه‌ی (۱) «اللیالی» اسم «انّ» و «الایام» معطوف به آن، در گزینه‌ی (۲) «ساعة» مجرور به حرف جرّ و در گزینه‌ی (۳) «أسبوعاً» مفعول به می‌باشد. (یک هفته کامل را گذراندم) اما در گزینه‌ی (۴) «يوم» مفعول فیه است.

۱۳۵۴ ۴ در گزینه‌ی (۱) «کلّ» مفعول به و «ایام» مضاف‌الیه است، در گزینه‌ی (۲) «وراء» مجرور به حرف جر است و در گزینه‌ی (۳) نیز «الایام» مجرور به حرف جر است. اما «قرب» در گزینه‌ی (۴) مفعول فیه است.

۱۳۵۵ ۲ در این گزینه «متّی» بدون حرف جرّ آمده و حتماً مفعول فیه است. در این گزینه «يوم» مفعول به است. ترجمه: منتظر روز موفقیت تو می‌مانیم، پس آیا آن را می‌بینیم؟ در سایر گزینه‌ها به ترتیب «أین»، «دائماً» و «بعد» مفعول فیه هستند.

۱۳۵۷ ۳ در گزینه‌ی (۱) «اللیل» مفعول به است و «النهار» معطوف به آن، در گزینه‌ی (۲) «الیوم» اسم «انّ» و «يوم» خبر «انّ» می‌باشد. در گزینه‌ی (۴) نیز کلمات «وراء» و «أین» مجرور به حرف جر هستند. اما در گزینه‌ی (۳) «عند» مفعول فیه و منصوب است.

۱۳۵۸ ۲ «قبل» در این گزینه نشان‌دهنده‌ی زمان وقوع فعل است. در گزینه‌ی (۱) «اللیل» مفعول به و در گزینه‌ی (۳) «يوم» به ترتیب اسم و خبر «انّ» می‌باشد. و در گزینه‌ی (۴) «الصبح» مضاف‌الیه است.

۱۳۵۹ ۳ دقت کنید «شهرّاً» تمیز برای عدد «اثنا عشر» می‌باشد. در گزینه‌ی (۱) «اللیل» مفعول به و «النهار» معطوف، در گزینه‌ی (۲) «العطلة» مفعول به و در گزینه‌ی (۳) «يوم» اسم «انّ» می‌باشد. اما «لیلاً» در گزینه‌ی (۴) مفعول فیه است.

۱۳۶۱ ۲ در سایر گزینه‌ها «وقت» به ترتیب، مفعول به، فاعل و اسم «انّ» می‌باشد. در سایر گزینه‌ها «شهر» و «ایام» مفعول به و «يوم» مبتداست. در این گزینه «يوم» اسم «انّ» می‌باشد و مفعول فیه نیست. در این عبارت «يوم» در ابتدای جمله مبتداست. در سایر گزینه‌ها «يوم، الآن و هناك» مفعول فیه هستند.

۱۳۶۵ ۳ «يوم» مفعول فیه و منصوب است. ۱۳۶۶ ۴ «نحو» به معنای «به سوی» مکان را مشخص می‌کند و ظرف مکان است. ۱۳۶۷ ۳ «بین» ظرف مکان است. ۱۳۶۸ ۲ ظرف‌ها عبارتند از اللیلة، بین.

ترجمه عبارت: شب گذشته خوابیدم در حالی که به یاد می‌آوردم روزهایی را که بین دوستان بودم. پس گفت: ای کاش آن روزها به سوی ما بازگرد!

۱۳۶۹ ۳ «ایام» در گزینه‌ی (۱) اسم «لیت»، «وراء» در گزینه‌ی (۲) مجرور به حرف جرّ و «داخل» در گزینه‌ی (۴)، مجرور به حرف جرّ است. «الیوم» در گزینه‌ی (۳) مفعول فیه است.

۱۳۷۰ ۳ در گزینه‌ی (۱) «بعد» در «بعد هذا الشارع» (بعد از این خیابان)، قید مکان و در گزینه‌ی (۲) نیز «خلف» قید مکان است (هرچند «صباحاً» قید زمان است)، در گزینه‌ی (۳) «تعدّ» در «بعد أن دخلت الاستاذة» (بعد از این که استاد داخل شد) قید زمان است. در گزینه‌ی (۴) نیز «خلف» قید مکان است.

۱۳۷۱ ۴ در گزینه‌ی (۱) «إلی البحر» و «فی الصباح» جار و مجرور، در گزینه‌ی (۲) «ایام» اسم «لیت»، در گزینه‌ی (۳) «لحظة» مفعول به برای «لا تُضیع» است. در گزینه‌ی (۴) «فی لیلة» جار و مجرور اما «این» مفعول فیه است.

۱۳۷۲ ۳ در گزینه‌ی (۱) «هذه السنة» مضاف‌الیه (و تابع مضاف‌الیه) برای «امتحانات» است. در گزینه‌ی (۲) «أسبوعاً» مفعول به است. در گزینه‌ی (۳) «عند» با توجه به مضاف‌الیه آن قید زمان است، در گزینه‌ی (۴) «يوم» فاعل است.

۱۳۷۳ ۴ در گزینه‌ی (۱) «أمام» مفعول فیه، در گزینه‌ی (۲) «شجاعة» مفعول به و در گزینه‌ی (۳) «تحققاً» مفعول مطلق است و همه از جنس مفعول هستند. اما در گزینه‌ی (۴) «البخیل» فاعل و «فی الدنیا» و «بصعوبة» جار و مجرور است.

۱۳۷۴ ۲ «بین» در این گزینه حرف جرّ ندارد پس حتماً مفعول فیه است. در گزینه‌ی (۱) «اللیل» معطوف، در گزینه‌ی (۳) «الیوم» مبتدا و «شهر» مجرور به حرف جرّ و در گزینه‌ی (۴) «اللیل» مفعول به است.

۱۳۷۵ ۴ ترجمه‌ی گزینه‌ی (۴): در روزهای جمعه به زیارت نزدیکان خود می‌رویم. در گزینه‌ی (۳) «ایام» به ترتیب اسم «انّ» و مجرور به حرف جرّ است. «عند» در این گزینه حرف جرّ ندارد پس حتماً مفعول فیه است. در

گزینه‌ی (۲) «يوم» مفعول به، در گزینه‌ی (۳) نیز «ایام» مفعول به است. و در گزینه‌ی (۴) «تحت» مجرور به حرف جرّ است.

۱۳۷۷ ۱ ترجمه: در کلاس هنگام یادگیری ... معلّم می‌نشینم.

(۱) پشت (۲) نزد (۳) روبه‌رو (۴) کنار ۱۳۷۸ ۲ «حین» (هنگامی که) در گزینه‌ی (۲) حرف جرّ ندارد پس حتماً مفعول فیه است. در گزینه‌ی (۱) «اللیل» مفعول به و در گزینه‌ی (۴) «يوم» به ترتیب اسم و خبر «انّ» است.

۱۳۷۹ ۱ «قرب» با حرف جرّ نیامده پس حتماً مفعول فیه است. [رد سایر گزینه‌ها] ۱۳۸۰ ۲ «بعد» در این گزینه با حرف جرّ آمده و مفعول فیه نیست. ۱۳۸۱ ۴ در سایر گزینه‌ها «لحظة»، «اولاً» و «جانباً» مفعول فیه هستند اما در گزینه‌ی (۴) جار و مجرور وجود دارد.

۱۳۸۲ ۴ با توجه به مضاف‌الیه یعنی «المعصية»، «عند» ظرف زمان است. «عند المعصية» یعنی «هنگام معصیت».

۱۳۸۳ ۳ در گزینه‌های دیگر به ترتیب «عشاء»، «حین» و «خلال» مفعول فیه هستند. «يوم» در گزینه‌ی (۲) مفعول به است. و «دائم» در گزینه‌ی (۳) خبر کان و منصوب است.

۱۳۸۴ ۴ این کلمه به ترتیب در گزینه‌های (۱) و (۲) مفعول به، در گزینه‌ی (۳) اسم «انّ» و در گزینه‌ی (۴) مفعول فیه است.

۱۳۸۵ ۱ در این عبارت «يوم» مفعول فیه برای زمان است نه مکان. ۱۳۸۶ ۳ «هناك» و «تحت» مفعول فیه برای مکان است. «لیلة» در گزینه‌ی (۲) مفعول است: «یک شب را گذرانیدم ...»، در گزینه‌ی (۴) «يوم» فاعل است

«روز جمعه نزدیک شد و ...» اما «صباح» در گزینه‌ی (۳) مفعول فیه برای زمان است: «در صبح یکی از روزها»

۱۳۸۷ ۱ «عند» در «عندي» مفعول فیه می‌باشد. ۱۳۸۸ ۳ در سایر گزینه‌ها به ترتیب «صباح»، «بین»، «خلف» و «قرب» مفعول فیه هستند. در گزینه‌ی (۳) «يوم» به ترتیب اسم و خبر انّ می‌باشد.